

УДК 1:159

Ольга Кантерух

ЯК ПОЧУВАТИСЯ УКРАЇНЦЕМ: ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ

Регіоналізація ідентичності, яку актуалізували політики, може призвести до ситуації, коли Україна буде мати статус не самодостатньої держави, а території для використання іншими державами у формі демографічного ресурсу. Українська ідентичність у першу чергу мусить ґрунтуватись на розумінні і сприйнятті єдності території, мови і культури.

Ключові слова: регіональна ідентичність, минуле, майбутнє, національна ідентичність, мова, культура.

Kanteruh O. How odoes it feel to be an Ukrainian: problem of identity.

Regionalization of identity, actualized by the politicians, could lead to a situation in which Ukraine will be not the self-sufficient state, but the territory for using by other states as the demographic resource. The Ukrainian identity must be based on the understanding and the perception of the unity of territory, language and culture.

Key words: regional identity, past, future, national identity, language, culture.

Кантерух О. Как это чувствовать себя украинцем: проблема идентичности.

Актуализированная сегодня политиками регионализация идентичности может привести к ситуации, когда Украина будет иметь статус не самодостаточного государства, а территории для использования другими государствами в форме демографического ресурса. Украинская идентичность в первую очередь должна базироваться на понимании и восприятии единства территории, языка и культуры.

Ключевые слова: региональная идентичность, прошлое, будущее, национальная идентичность, язык, культура.

Ідентичність актуалізується вже тим чинником, що сучасна Україна має одну дуже важливу геополітичну проблему: умов-

ний розкол на Схід і Захід. За суперечками про мову, релігію та історію ми забули про спільну справу, яка могла б мобілізувати всю країну. Єдина точка порозуміння – наявність стратегічного ресурсу у вигляді чорноземів і т. ін.

Геополітичний “розкол” всередині самої України не тільки не “залатаний”, але й продовжує розширюватись. Теперішня економічна і соціокультурна регіоналізація (поділ на регіони) породжує нові для України ідентичності – донеччан, львів’ян, харків’ян, одеситів тощо. Як наслідок, примара розколу стала предметом нагнітання внутрішньополітичної напруги, джерелом політичного кар’єрного зростання і самоствердження, інструментом зовнішньополітичних ігор.

За минулі 18 років не було створено жодної спільної ідеї, навколо якої могли б об’єднатися громадяни України.

Наші політики не створюють умов для належної оцінки успіхів наших громадян та досягнень власної держави. Натомість вони спекулюють на трагедіях, формуючи відчуття спільності в біді.

Проблема ідентичності в сучасній Україні, на наш погляд, пов’язана не з критерієм “подібності”, а насамперед, зі змістом спільної національної справи і з загально визнаним напрямом цієї справи. Не минуле пояснює майбутнє, а, навпаки – проєкція спільного майбутнього дозволяє прочитати і зрозуміти нам нашу ж історію. Але ми про це або ж забули, або ж не бажаємо згадувати. І тому, як наслідок, Україна опинилася перед вибором – стати “зручною територією” чи “демографічним ресурсом”, які поглинуть Росія чи Європа; або ж все таки утвердити власну державу, здатну осмислити свою історію і самостійно створити своє майбутнє. У першому випадку питання ідентичності так і залишиться нерозв’язаним, оскільки воно просто втратить актуальність. У другому випадку ми зможемо на рівні як з тією ж Росією, так і з Європою розпоряджатися своїм соціокультурним капіталом, залишатися самими собою.

Питання ідентичності залишається відкритим. Проте, від нього залежить майбутнє – держави, нації, громадян, співвітчизників. Часу на відповідь не так вже й багато.

Ми думаємо, що українська ідентичність ґрунтується на багатьох показниках. Але, в першу чергу, вона мусить ґрунтуватись на розумінні або сприйнятті єдності території, мови і елементів куль-

тури. Якщо ми беремо лише один чинник, то не охоплюємо ідентичність в усій її повноті. Як я розумію ідентичність? Так, наприклад, я себе вчуваю спорідненою з кимось. Або інша людина співвідносить мене із тим чи іншим народом, чи групою людей. Оце і є ідентичність, якщо спрощено підходити до цього питання. Проте, як на наше розуміння, ідентичність буде визначатись низкою чинників. Так, коли ми кажемо, що ми українці, то намагаємося розмовляти українською мовою, бо, на нашу думку, мова – один із найголовніших показників ідентичності – це по-перше. По-друге – ми повинні не тільки поважати свою культуру й використовувати всі можливості, щоб її підтримати. По-третє, ми обов'язково повинні цікавитись своєю історією і через цю історію, спілкуючись з іншими, показувати нашу країну. Ще одним важливий аспект цієї проблеми, на наш погляд, виражений питанням: чи слід на кожному кроці повторювати, що я українець чи я українка? Головне, потрібно просто *бути* справжніми українцями, а не соромитися цього, як це в нас буває, хоча, можливо, й неусвідомлено. Візьмімо для прикладу наші столичні вузи. Поза парами дуже багато студентів розмовляють російською мовою. На запитання “Чому?” відповідають цікавою фразою: “Щоб не здаватися “білою вороною”. От вам і все: розчинилася українська ідентичність.

Бути українцем, означає підвищувати інтелектуальний і загально-культурний рівень як свій, так і тих, хто тебе оточує. Бути українцем – продовжувати гарну традицію не ставитись зневажливо до інших народів. Бути українцем – означає не кричати і “рвати на собі сорочку”, вимагаючи виселити тих, хто не розмовляє українською мовою, а шукати з ними порозуміння. Бути українцем – намагатися на своєму місці і в своєму оточенні робити так, щоб у порівнянні з іншими наше виявилось кращим. І тому відчувати себе українцем – це з гідністю представляти себе на всіх рівнях, як всередині країни, так і за кордоном: володіти рідною мовою; намагатися в різних ситуаціях поширювати інформацію про свою країну, про її громадян; знати свою історію так, щоб можна було поділитися цими знаннями із тим, хто нею цікавиться; зберігати свою історичну спадщину. І тут нам варто вчитися в інших народів, зокрема у малочисельних, як Латвія, Литва, Грузія – вони докладають масу зусиль для збереження власної мови і культури, адже кожна історична пам'ятка – це голос національно-культурної ідентичності.